ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Бухоро тумани

2024 йил 22 ноябрь

Бухоро туманлараро иктисодий суди, судья И.Юлдашев раислигида, судья ёрдамчиси А.Абдуллаевнинг котиблигида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармасининг даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти манфаатида жавобгар "Yurinpoyon yeri" фермер хўжалигидан асосий қарз ва жарима ундириш тўгрисидаги даъво аризаси асосида қўзғатилган иктисодий ишни жавобгар рахбари Ш.Шаропов (ишончнома асосида) суд биносида, очик суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

аниклади:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармаси даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти (матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "Yurinpoyon yeri" фермер хўжалиги (матнда жавобгар деб юритилади)дан 145.764.346 сўм асосий қарз ва 152.712.000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида палата ва даъвогар вакили иштирок этмади, бирок судга ариза билан мурожаат қилиб ишни даъвогар вакили иштирокисиз кўриб чиқишни ва даъво аризасини қаноатлантиришни сўраган.

Шу сабабли суд Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодексининг 128, 170-моддаларига асосланиб, ишни уларнинг иштирокисиз ишдаги мавжуд материаллар асосида кўриб чикишни лозим топади.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво аризасидаги қарздорлик суммасини тан олиб, бироқ жарима ундириш даъво талабини рад қилишни сўради.

Суд, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, жавобгар вакилининг тушунтиришларини эшитиб, куйидаги асосларга кўра даъво аризани қисман қаноатлантиришни лозим топади.

Иш хужжатларидан аниқланишича, тарафлар ўртасида 2022 йил 2 мартда пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича 112-сонли фьючерс шартномаси тузилган.

Шартнома шартларига кўра, "Хўжалик" (жавобгар) "Буюртмачи" (даъвогар)га 2022 йил хосили учун 19 гектар ер майдонидан жами 63.000 кг пахта хом-ашёсини етказиб бериши, "Буюртмачи" эса "Хўжалик"ни пахта хом-ашёсини етиштириш учун зарур микдордаги уруғлик, бўнак (аванс) маблағлари, ёкилғи мойлаш материаллари, минерал ўғит, терим пуллари ва бошқа зарур нарсалар билан таъминлаш, етиштирилган махсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлашни ўз зиммасига олган.

Даъвогар шартнома мажбуриятларини бажариб, жавобгарга 2022 йил хосили учун пахта хом-ашёси махсулотини етиштириш учун зарур бўлган жами 651.713.776,42 сўм кийматдаги бўнак (аванс) маблағлари ва моддий-техника ресурслари билан таъминлаган. Жавобгар томонидан

мажбурияти лозим даражада бажарилмаган, шартнома 505.949.430 сўм қийматдаги 62.621 кг пахта хом-ашёси махсулоти етказиб берилиб, қарздорлик тўлик қоплаб берилмаган. Шунга кўра тарафлар ўртасида китоблар жавобгарнинг даъвогар ўзаро-хисоб натижасида 145.764.346 қарздорлиги мазкур сўм вужудга келган. Даъвогарнинг қарздорликни тулаб бериш ҳақида юборилган талабнома хати жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси иккинчи қисмига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФКнинг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик кишлок хўжалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда муайян бахода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Жавобгарнинг даъвогар олдидаги 145.764.346 сўм қарздорлиги иш ҳужжатларидаги шартнома, ҳисобварақ-фактуралар, банк айланмаси кўчирмаси нусхаси, даъвогар томонидан бир томонлама тасдикланган солиштирма далолатнома, талабнома хати ва жавобгар вакилининг тушунтиришлари билан ўз тасдиғини топади. Демак, даъвогарнинг асосий қарзни ундириш ҳақидаги талаби асосли ҳисобланади.

Шу сабабли суд даъвогарнинг 145.764.346 сўм асосий қарз ундириш ҳақидаги даъво талабини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар даъво аризасида жавобгардан тарафлар ўртасидаги 2023 йил 14 январдаги 34-сонли шартноманинг 5.2-бандига кўра топширилмаган жами 63.000 кг пахта хом-ашёси махсулоти қийматининг 30 фоизи микдорида 152.712.000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд муҳокамасида аниқланишича, тарафлар ўртасида 2023 йил пахта ҳосили учун 2023 йил 14 январдаги 34-сонли шартнома тузилмаган ва даъвогар бундай далилларни судга тақдим эта олмади. Ваҳоланки, жавобгар 2023 йил пахта ҳосилини етиштириш бўйича "Когон пахта тозалаш" АЖ билан тузган, бу ҳолат жавобгар вакили томонидан судга тақдим этилган шартнома нусҳаси билан тасдиқланади. Қолаверса, жавобгар томонидан тарафлар ўртасида тузилган 2022 йил 2 мартда пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича 112-сонли фьючерс шартномаси бўйича пахта хом ашёсини топшириш режаси бажарилган.

ИПК 68-моддасининг биринчи қисмига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши кераклиги белгиланган.

Демак, даъвогарнинг жарима ундириш талаби асоссиз хисобланади.

Шу сабабли суд даъвогарнинг 152.712.000 сўм жарима ундириш талабини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Шу сабабли суд иш юзасидан суд харажатларини қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда тарафлар ўртасида тақсимлашни, жавобгар хисобидан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 37.500 сўм почта харажатини ва республика бюджетига 2.915.286,92 сўм давлат божи ундиришни, шунингдек даъвогардан республика бюджетига 3.054.240 сўм давлат божи ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179, 180 ва 186-моддаларини кўллаб суд,

карор килди:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "Yurinpoyon yeri" фермер хўжалигидан даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 145.764.346 сўм асосий қарз ва олдиндан тўланган 37.500 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар "Yurinpoyon yeri" фермер хўжалигидан республика бюджетига 2.915.286,92 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамиятидан республика бюджетига 3.054.240 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Хал қилув қарори устидан шу суд орқали Бухоро вилоят судининг иқтисодий ишлар буйича судлов ҳайъатига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ой ичида апелляция шикояти (протести) ёки ҳал қилув ҳарори ҳонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация шикояти (протести) берилиши мумкин.

Судья И.Юлдашев

